

Η ΠΑΛΙΑ ΑΘΗΝΑ ΣΑΝΑΖΗ

Ραδιοφωνική έκπομπή διά
τὴν 10 Ὀκτωβρίου 1974
ἡμέραν ΚΥΡΙΑΚΗΝ
καὶ ὥραν: 21.45 - 22.15

135^u

Τὴν ἐκπομπὴν παρουσιάζουν ὁ ΚΩΣΤΑΣ ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ καὶ ὁ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ. Τραγουδοῦν ἡ ΚΑΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Στὴν τελευταία μας συνάντησι, ἀγαπητέ μου Δημήτρη, εἶχαμε πιάσει μιὰ συζήτησι γιὰ τὰ πρῶτα ἀθλητικά χρόνια τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ναί. Καί εἶχαμε σταματήσει στὴν χρονιά τοῦ 1859, τότε πού ἐπρόκειτο νά γίνουν οἱ πρῶτοι Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες στὴν Ἀθήνα μὲ τὸν σοβαροφανέστατο τίτλο : Πρώτη Ὀλυμπιάς...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πρώτη Ὀλυμπιάς τοῦ 1859. Φυσικά τὸ πρῶτο ζήτημα πού θά παρουσιάστηκε θά ἦτανε ποῦ θά γινόντουσαν αὐτοὶ οἱ ἀθλητικοὶ ἀγῶνες. Στάδιο δέν ὑπῆρχε. Τὸ ἀρχαῖο Στάδιο, ἦτανε ἀφ' ἑνός σκουπιδοτόπος καὶ ἀφ' ἑτέρου κατεστραμένο σχεδόν γιὰτί οἱ Τυρκοὶ, πρὶν ἀπὸ ἀπελευθέρωσι τῆς Ἀθήνας, εἶχανε μεταβάλλει τὸ Στάδιο σὲ ἀσβεστοκάμινα καὶ ἔφτιαναν ἀπὸ τὰ μάρμαρα ἀσβέστη.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀκριβῶς. Κάποιος ἐπρότεινε νά γίνουν αὐτοὶ οἱ ἀγῶνες, ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ἐκεῖ ὅπου βρίσκεται σήμερα τὸ πάρκο τῆς Λεωφόρου Ἀλεξάνδρας, μπροστά ἀπὸ τὴν Σχολὴ τῶν Εὐελπίδων.

"Ὅμως αὐτὴ ἡ τοποθεσία ἀπερρίφθη ἀμέσως γιὰτί ἐθεωρήθη πολὺ μακρινή... " Ἄλλως τε ποῦ θά καθότανε ὁ κόσμος πού θά πῆγαινε νά παρακολουθήσῃ τοὺς ἀγῶνες ;

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Πολύ σωστά. Ύπηρχε βέβαια εκεί ένα μικρό καφεενεδάκι, έξοχικό καφεενεδάκι για τὰ ἐρωτευμένα ζευγάρια τῆς ἐποχῆς, μὰ μὲ τὰ πέντε του τραπέζια καὶ τὶς δέκα δεκαπέντε ξυλινες καρέκλες δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἐξυμνηρετῆση τοὺς θεατὰς.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τότε βρέθηκε ἡ λύδις. Ύπηρχε τόπος κατάλληλος γιὰ τοὺς πρώτους Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες. Ἡ πλατεῖα Κουμουντούρου ὅπως εἶπαμε καὶ τὴν περασμένη Κυριακῆ.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Περί ἀναβολῆς δὲν γινότανε λόγος.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὅτε κατὰ φαντασίαν. Κι' αὐτό γιὰ πολλοὺς λόγους. Πρῶτον τὴν χρονιά ἐπεινῆ, θὰ γινόντουσαν τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ζακκείου Μεγάρου μὲ τὴν πρώτη ἐκθεσι Γεωργικῶν Προϊόντων...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καὶ ἡ Κυβέρνησις εἶχε ἀναλάβει ὑποχρέωσι ἀπέναντι τοῦ Βαγγέλη Ζάππα πού εἶχε δώσει τετρακόσιες χιλιάδες δραχμὲς γιὰ τὸ Ζάππειο
- ΚΕΙΟ
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καὶ μαζί μὲ τὴν Ἐκθεσι, πού θὰ γινότανε κάθε τρία χρόνια, ὁ Ζάππας εἶχε βάλει τὸν ὄρο ὅτι θὰ ἐτελοῦντο καὶ ἀνά τριετίαν ἀθλητικοὶ ἀγῶνες.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Δεύτερος λόγος.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καὶ ὑπῆρχε καὶ τρίτος λόγος ἀκόμη πιό σοβαρό. Ἡ χρονιά αὐτῆ τοῦ 1859, ἦτανε ἡ ἐπέτειος βασιλικῆ. Ὁ Ὁθων συνεπλήρωνε εἴκοσι πέντε χρόνια ἀπὸ τὴν ἐνηλικίωσί του. Ἐπρεπε νὰ γίνουν ἐορταστικὲς ἐκδηλώσεις. Τί καλύτερη εὐκαιρία ἀπὸ μιὰ Ἐκθεσι στό Ζάππειο καὶ ἀθλητικοὺς ἀγῶνες, τὴν πρώτη Ὀλυμπιάδα τῶν νεωτέρων χρόνων ;
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καὶ ἔγινε βέβαια αὐτῆ ἡ πρώτη Ὀλυμπιάς.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἐγινε. Τὰ γύρω τῆς πλατείας Κουμουντούρου καφεενεδάκια, ἔκαναν χρυσὲς δουλειές καὶ ὅχι μόνον αὐτὰ, μὰ καὶ οἱ πλανόδιοι κουλουρτζηδες, στραγαλατζηδες καὶ οἱ νερουλάδες...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Νερουλάδες ἀποκαλεῖς τοὺς τύπους πού πουλοῦσανε ; Λουκουμάκι καὶ νερό, μὰ πεντάρια καὶ τὰ δυό.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Όπως τό λές. Καί οί πρώτοι άθλητικοί άγώνες τής πλατείας Κουμουντούρου έγιναν μέ καταληκτική άποτυχία...

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ "Αποτυχία είπες ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Αποτυχία βέβαια. Νεολαία δέν παρουσιέσθημε νά αγωνισθῆ. Οί φοιτηταί, δέν τό θεωροῦσαν αξιοπρεπές νά πᾶνε νά τρέχουν, νά πηδοῦν καί νά παλεύουν. "Ήτανε φοιτηταί, μέλλοντες έπιστήμονες καί δέν έννοοῦσαν νά θεωρηθοῦν μπεχλιβάνηδες... Οί έφημερίδες τής έποχῆς, θέλανε βέβαια νά υποστηρίξουν τήν άθλητική εκόήλωσι, μά δέν παραλείπανε νά βάζουν καί μερικές μπηχτές κατά τῶν άγώνων. "Όρίστε, διάβασε έδῶ τί έγραφε ὁ Διών, στίς παραμονές τῶν άγώνων.

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Δέν εἶναι δυνατόν, γράφει ἡ έφημερίδα, νά λάβουν μέρος εἰς τοῦς επικειμένους άγῶνας οί σπουδάζοντες φοιτηταί. Δέν εἶναι δυνατόν νά συναγωνισθῆ ἕνας φοιτητής τής Ιατρικῆς εἰς τήν ἔρσιν βαρῶν μέ ἕνα άχθοφόρον, δεδομένου ὅτι ὁ φοιτητής ἔχει συνηθίσει νά αἶρη τό βάρος ἑκά δύο τριῶν βιβλίων, ένῶ ὁ άχθοφόρος ἡ Καλτέζος χαμάλης προγυμνάζεται καθημερινῶς αἶρων εἰς τοῦς ἔρρους του ὀλόκληρον κλειδοκύμβαλον... Δέν εἶναι δυνατόν νά συναγωνισθῆ εἰς τόν δρόμον ταχύτητος, νεαρός δημόσιος υπάλληλος ὁ ὅποτος τρέχει εκάστην πρωΐαν διά νά προλάβῃ νά εἶναι ἑγανίμως εἰς τό "Υπουργεῖον, μέ ἕνα έφημεριδοπώλην ὁ ὅποτος τρέχει, τρέχει, τρέχει διά νά πωλήσῃ περισσοτέρας έφημερίδας άπό τοῦς συναδέλφους του καί προγυμνάζεται οἴτω καθ' εκάστην άναγκαστικῶς...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. Καί τό αποτέλεσμα ἦτανε νά μήν παρουσιασθοῦν εἰς τήν πρώτη "Ολυμπιάδα σάν άθληταί, παρά μόνον άχθοφόροι, έφημεριδοπῶλες καί ἄλλοι εργατικοί καί χειρώναντες ὅπως γράφανε τήν εκομένη οί έφημερίδες.

ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Τί άγωνίσματα υπήρχανε ;

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τά πάντα. Δρόμοι ταχύτητας των εκατό μέτρων, των διακοσίων, δρόμοι άντοχής, άλμα εις μήκος, άλμα εις ύψος, ακόμη και άναρρίχησις επί κάλω...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Αναρρίχησις επί κάλω ; Τί λές ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. 'Από μία όριζόντια δοκό είχαν κρεμάσει πέντε έξηχονδρά σχοινιά με κόμβους. 'Ασληταί για τήν άναρρίχησι ήτανε μερικοί ναυτικοί από τον Πειραιά που είχανε συνθείσει να σκαρφαλώνουν στα σχοινιά των παραβιών. Καί ποιός νομίζεις ότι ήρθε πρώτος στην άναρρίχησι ; "Ένας ζητιάνος μονόφθαλμος... Γ ε γ ο ν ό ς !
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί λές βρέ άδελφέ ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. 'Αργότερα άπεκαλύφθη ότι αυτός ο μονόφθαλμος ζητιάνος ήτανε και αυτός άλλοτε ναυτικός, που είχε άποσυρθεί από τό επάγγελμα γιατί είχε χάσει τό μάτι του μία μέρα που κολυμπώντας είχε επιχειρήσει να πιάση έναν άστακό. 'Ο άστακός του είχε έπιτεθεί και του είχε βγάλει τό ένα του μάτι και άπορ ημιώθημε παίροντας τό πρώτο βραβείο... "Όμως δέν νομίζεις ότι πρέπει να δώσωμε τον λόγο και σε μία φίλη μας που έχει πάρει πολλά πρώτα βραβεία στο τραγουδι ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Αν έννοης τήν Κλειώ, με δλη μου τήν καρδιά.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Θα μας πη λοιπόν ή Κλειώ ένα παμπάλαιο άθηναϊκό τραγουδι που αρχίζει με τήν φράσι : Αυτό τό ήχ, όταν τό πω...
- ΚΑΒΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (με συνοδεία κιάνου) Αυτό τό ήχ!... Όταν τό πω...
- Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Λοιπόν αυτός ο άναστεναγμός : ή χ ! ... μου βάζει τήν σκέψη να πω κάτι στους ακροατάς μας. 'Αναστεναγμός δέν είναι ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Αναστεναγμός. 'Ηχητικός μέλιστα άναστεναγμός. Είτε από λύπη, είτε από έπιθυμία, είτε από έρωτα, είναι όπω άναστεναγμός.

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Λοιπόν, στην νεοελληνική μας γλώσσα, αυτό τό ἄχ...
 ὁ ἀναστεναγμός, εἴτε ἀπό θλίφι προέρχεται, εἴτε ἀπό ἐρω-
 τική ἀποτυχία, δημιουργεῖ ἕνα ψυχικό μῖσος... καί ὁ λαός
 ἔχει κάνει τόν ἀναστεναγμό λέξι οὐσιαστική...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δηλαδή ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό ἄχτι !... Πολύ συχνά λέμε : Αὐτόν τόν ἔχω ἄχτι.
 τί ἐννοοῦμε ; "Ὅτι μ'ἔχει κάνει πολλές φορές νά πῶ : "Αχ !"
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ὁμολογῶ ὅτι δέν τό εἶχα ποτέ μου σκεφθεῖ αὐτό , μά τώρα
 πού μοῦ τό λές, τό βρίσκω λογικό.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἔς ξαναγυρίσωμε ὁμῶς στά ἀθλητικά μας τοῦ 1859. Σκέψου
 ὅτι μεταξύ τῶν ἀγωνισμάτων, ὑπῆρχαν καί ἵπποδρομίες.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αὐτό τό περίμενα. Τήν ἐποχή ἐκεῖνη, ἡ ἵππασία στίς καλές
 κοινωνικές τάξεις ἦτανε τό μόνο διαδεδομένο σπόρ. Θυμήσου
 ὅτι ὑπῆρχε ἵππικός ὄμιλος, ὅτι στήν ὁδόν εἶνα νοικιάζανε
 ἄλογα καί δίνανε μαθήματα ἵππασίας , πῆγαιναν περίπατο
 ἕως τοῦ Λεβίδου στήν ὁδόν Πατησίων, ἕως τήν Καλλιθέα καί
 ἕως τήν Κολοκυθοῦ μέ τά ἄλογά τους. Ὅλοι οἱ κομφευόμενοι
 τῆς ἐποχῆς καί οἱ κομφεπύκομφες τρυφερές ὑπάρξεις πηγαί-
 νανε μέ τά ἄλογά τους περίπατο.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί ὁμῶς κανένας ἀπ'αὐτούς δέν ἔλαβε μέρος στήν πρώτη
 Ὀλυμπιάδα... Πῆρανε μέρος στό ἀγώνισμα τῆς ἵππασίας μόνο
 οἱ ἀμαξάδες τῆς Ἀθήνας.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Οἱ ἀμαξάδες ; Εεζέφανε τά ἄλογά τους...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νάλιστα. Τά καβαλλικέφανε καί δρόμο... Τί ἔγινε δέν περι-
 γράφεται. Τά ἄλογα τῶν ἀμαξιῶν, ἦτανε συνηθισμένα νά θάβω
 σέρνουν τό ἀμάξι, μά δέν εἶχανε συνηθίσει νά δέχωνται ἀνα-
 βάτες στήν ράχη τους...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Φαντάζομαι τί θά ἔγινε. Πολλοί αὐτοσχέδιοι τζόκεϋ, θά γυρε-
 μιστήκανε ἀπό τά ἄλογά τους...

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καλά λοιπόν τό χαρακτήρισες στήν ἀρχή, ὅτι ἡ πρόθεσις ἦτανε ἀγαθή...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ἔτσι εἶναι. "Ὁμως ἡ "Ὀλγα δέν ἤθελε νά κάνη τοῦ κεφαλιοῦ της. Ζήτησε καί τήν γνώμη τοῦ τότε Ἀρχιεπισκόπου τῶν Ἀθη-
 ῶν, τοῦ Προκοπίου, ὁ ὁποῖος δέν εἶχε ἀντίρρηση. Ἐδῶ εἶναι
 λοιπόν τό πρόβλημα : Τό πιστεῦε αὐτό ὁ Προκόπιος ; Πίστευε
 ὅτι θά μπορούσε νά γίνη πιό ἀπλή ἢ γλῶσσα τῶν Εὐαγγελίων ἢ
 ἀπλῶς δέν ἔφερε ἀντιρρήσεις γιά νά μήν χαλάσῃ τό χατήρι τῆς
 "Ὀλγας ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αὐτό ποιός θά μπορούσε νά τό βεβαιώσῃ ; Πάντως φαντάζομαι ὅτι
 ὁ μητροπολίτης Προκόπιος δέν ἔφερε μέν ἀντιρρήσεις, μά ἔξερε
 ὅτι εἶχε πίσω του τήν Ἱερά Σύνοδο, ἡ ὁποία ^{ἀσφαλῶς} ~~θα~~ θά διαφω-
 νοῦσε σ' ἓνα τέτοιο ζήτημα.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ὅπως δῆποτε, οταν ἡ "Ὀλγα εἶδε ὅτι ὁ μητροπολίτης δέν εἶχε
 βασικῆς ἀντιρρήσεις, ἀπεφάσισε νά γίνη αὐτή ἡ μετάφρασις τῶν
 Εὐαγγελίων σέ γλῶσσα ἐλληνική, ἀπλούστερη κάπως καί ἀνέθεσε
 αὐτήν τήν λογοτεχνική ἐργασία...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Στόν Ἀλέξανδρο Πάλλη πού ζοῦσε στό Λονδίνο καί ἦτανε φίλος
 καί ὀπαδός τοῦ Ψυχάρη στά γλωσσικά ζητήματα
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ὁχι. Ὁ Ἀλέξανδρος Πάλλης μπαίνει ἀργότερα στήν σκηνή.
 Στό Παλάτι, ὑπηρετοῦσε τότε σάν παιδαγωγός γιά τά πριγκιπό-
 πουλα ἡ κυρία Ἰουλία Καρόλου, δασκάλα καί φιλόλογος ἱκανή.
 Σ' αὐτήν ἀνέθεσε τήν μετάφρασι τοῦ Εὐαγγελίου ἡ "Ὀλγα καί
 ἡ Ἰουλία Καρόλου, πού ἦτανε καί ἀνεφιά τοῦ περιφήμου καθηγη-
 τοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Πανταζίδη, ἐπραγματοποίησε μέ τήν βο-
 ῆθεια τοῦ θείου της μιά μετάφρασι, σέ γλῶσσα ἀπλή, μά λογι-
 κή καί χωρίς ἀκρότητες. Τήν διαβάσει αὐτήν τήν μετάφρασι ὁ
 Προκόπιος ὁ Μητροπολίτης καί εἰσηγεῖται στόν ὑπουργό τῆς
 Παιδείας νά τήν ἐγκρίνη γιά τά σχολεῖα. Ὁ ὑπουργός τῆς Παι-
 δείας, ὁ Μομφερράτος, ζητᾷ τήν ἐγκρίσι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Εβασίλευε ὁ Γεώργιος ὁ πρῶτος, ὁ ὁποῖος ἐκάλεσε τὸν γερμανὸ ἀρχιτέκτονα τσίλλερ καὶ τοῦ ἀνέθεσε νά καθαρίσῃ τὸ στάδιο, τὸ ἀρχαῖο στάδιο, γιὰ νά γίνουν ἐκεῖ οἱ ἀγῶνες, καταβάλλοντας τὰ ἐξοδα ἀπὸ τὸ προσωπικὸ του ταμεῖο... Καὶ ἔτσι, ἡ δευτέρα Ὀλυμπιάς, τοῦ 1870 ἔγινε στὸ Παναθηναϊκὸν στάδιο, ἀφοῦ συμπληρώσανε τὶς ἐλάχιστες κερκίδες του μεσανίδες καὶ ξύλινα στηρίγματα. Ὅμως καὶ ἡ δευτέρα Ὀλυμπιάς εἶχε τὴν ἴδια ἀποτυχία μὲ τὴν πρώτη.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τὸ ξέρω αὐτὸ. Ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς δευτέρας Ὀλυμπιάδος, στὴν ὁποία μετεῴχαν καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἀνώτεροι ἐξιωματικοί, εἶπε στὴν ἐκθεσί της ὅτι καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς δευτέρους Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, ἐπέσχεν ἐμφανῶς ἡ νεοαλαία καὶ ἔλαβον μέρος κυρίως χειρῶνακτες καὶ ἐργατικοί.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τότε ἀκριβῶς, στὰ 1870 ἔδωκεν ἑκατὸ χρόνια, ἐνεφανίσθη ὁ ἀπόστολος τῆς ἰδέας τοῦ ἀθλητισμοῦ γιὰ τὸν ὁποῖον μιλήσαμε τὴν περασμένη ἐβδομάδα.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ὁ Ἰωάννης Φωκιανός. Αὐτὸς ποὺ ἐπέτυχε νά εἰσαχθῇ ἡ γυμναστικὴ στὰ γυμνάσια.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. Ὁ Ἰωάννης Φωκιανός καὶ λίγο ἀργότερα ὁ Νικόλαος Πύργος ποὺ εἶχε ἔρθει ἀπὸ τὴν Ἰταλία.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Γυμναστής καὶ αὐτός ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὅχι, ὀπλοδιδάσκαλος... Ὑστερα ἀπὸ τὶς μονομαχίες ποὺ ἔκαναν στὰ 1840 οἱ βαυαροὶ ἀξιωματικοί, ὅλοι οἱ νεαροὶ Ἕλληνες εἶχανε πνεῦμα ἰπποτικὸ καὶ ὄνειρευδόντουσαν μονομαχίες. Καταλαβαίνεις λοιπὸν ὅτι ὅταν ὁ Πύργος ἔνοιξε ὀπλομαχητικὴ σχολή, ἔπεσαν μὲ τὰ μούτρα οἱ Ἕλληνες φοιτηταὶ καὶ οἱ νέοι ἀξιωματικοί νά μάθουν σπαθί. Καὶ πολὺ σύντομα ὁ Νικόλαος Πύργος δέν ἐπαρκοῦσε γιὰ τόσους μαθητὰς, ὥστε φρόντισε νά ῥθῃ ἀπὸ τὴν Ἰταλία κι' ἄλλος ἓνας ὀπλοδιδάσκαλος ὁ Ραῦσης, πατέρας τῆς σημερινῆς ἡθοποιοῦ Κυριέλλας Ραῖση

καί ἀργότερα ἄλλος ἓνας ὁ γάλλος Κλαπιέ καί πάλι ἀργότερα καί ἄλλος ὀπλοδιδάσκαλος, ὁ ἰταλός Ἄρτεθρο Τσερέσκι πού ἄφησε ἐποχή, γιατί εἶχε τήν Σχολή του στό ὑπόγειο τῆς Ἀθηναϊκῆς Λέσχης στήν λεωφόρο Πανεπιστημίου πού τώρα ἔχει κατεδαφισθεῖ.

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Μέ ἄλλα λόγια εἶχε καταλάβει τήν Ἀθήνα σωστό ὀπλομαχητικό μένος... καὶ

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πραγματικά. Σκέφου ὅτι στό Ἀκαδημαϊκό Γυμναστήριο, τοῦ Πανεπιστημίου, στήν ὁδόν Ναβαρίνου πέρα ἀπό τό Παλαιό Χημεῖο, οἱ φοιτηταί δέν πηγαίνανε γιά γυμναστική, παρά γιά σπαθί...

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Τέτοια μανία εἶχε πιάσει τήν αἰὼν Ἡεολαία.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τέτοια καί χειρότερη. Στά φοιτητικά καφενεῖα, τό περὶ φημο καφενεῖο : Ὁ Κοραῆς τῆς ὁδοῦ Ἰπποκράτους καί τό ἄλλο, τό Ἀκαδημαϊκόν Καφενεῖον τῆς Πανεπιστημίου, δέν γινότανε ἄλλη συζήτηση παρά γιά τό σπαθί. Εἶχανε μάθει οἱ νεαροί ἑλληνικοί βλαστοί πόσα εἴδη σπαθίων ὑπάρχουν, τό ξίφος ἀσκήσεως τό φ λ ε ρ έ, τό ξίφος μάχης, τό έ π έ καί οἱ δύο σπάθες, σπάθη ἀσκήσεως σάμπρ ἀναντεμίκ' καί σπάθη μάχης, σάμπρ ντέ κομπά...

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Καί βγήκανε καλοὶ ὀπλομάχοι ἀπ' ὅλην αὐτήν τήν ἱστορία :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μερικοὶ πολὺ σπουδαῖοι πού πήρανε μέρος σέ διεθνεῖς ἀγῶνες. θυμᾶμαι πρόχειρα μερικά ὀνόματα : Πρῶτος ἀπ' ὅλους ὁ Γεωργιάδης πού νίκησε καί σέ ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες. Ἦτανε καθηγητῆς τῆς Ἰατροδικαστικῆς στό Πανεπιστήμιο καί ἔχει βγάλει ὄλους τοὺς σημερινούς ἰατροδικαστάς, τόν Καφάση καί ἄλλους.

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Ἄλλα ὀνόματα θυμᾶσαι :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης, ἐγγονός τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, ὁ πρῶην δήμαρχος Νικολόπουλος, ὁ ναύαρχος ὁ Ραζιλιότσιμας, ὁ ναύαρχος Ἀθανασίου, ὁ στρατηγός Δούσμανης, ὁ μακαρίτης δικηγόρος Εὐάγγελος Σιοτίδης, περίφημος στήν σπάθη μάχης, ὁ διευθυντής τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Πρακτορείου ἑφημερίδων Γιάννης Τσαγγάρης, ὁ στρατηγός Κώστας Μπότσης καί ὁ ὑποφαινόμενος.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Αλήθεια, ξέχασα ότι ήσουν και σύ κάποτε διάσημος 'Αρτα-
νιάν... Κάποιος παλαιός σου φίλος μου έλεγε ότι έχεις λάβει
μέρος και στους Πανελληνίους άγώνες άπλομαχητικής και ότι
τίς έφαγες γενναία...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ανακρίβεις δύο. Πρώτα πρώτα ούτε 'Αρτανιάν ύπηρξα ούτε
Συρανό ντέ Ήπερζεράκ. Δεύτερον δέν τίς έφαγα μά πήρα στους
Πανελληνίους άπλομαχητικούς άγώνες τοσ 1917 δύο βραβεία,
ένα πρώτο και ένα δεύτερο... και αν θέλεις νά σοσ τό αποδείξω
δέν έχεις παρά νά μέ καλέσης σέ μονομαχία...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Α θχι... δέν έχω καμμιά θρεξι νά μου κάψης κανένα αύτί κα-
τά λάθος...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αυτό τό κατά λάθος μου άρέσει γιατί κι' έμεϊς κατά λάθος πα-
ρασυρθήκαμε και δέν αφήνομε τήν κλειώ νά τραγουδήση.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ας τραγουδήση λοιπόν...

ΚΑΒΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Φεύτικα ήτανε τά λόγια
φεύτικα και τά φιλιά...

Κ·τ·λ· Κ·τ·λ·

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ομως ό έλληνικός άθλητισμός, ό νεοελληνικός άθλητισμός
δέν εξαντλείται μ'αυτές τίς πρώτες προσπάθειες. 'Εντός άπό
τόν 'Ολυμπιονίκη Γεωργιάδη που λέγαμε πριν άπό λίγο, έχπμε
και άλλους διεθνείς έλληνες και πρώτα πρώτα τόν περίφημο
Τόφαλο...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Για τόν Τόφαλο έχω άκούσει κι' έγώ πολλά. Νομίζω ότι ζη άνό-
μη άποτραβηγμένος σέ κάποια μικρή πόλι της Πελοποννήσου.
"Ητανε παλαιστής νομίζω...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Παλαιστής μέ διεθνή άκτινοβολία, γιατί είχε νικήσει σέ
μεγάλους διεθνείς άγώνες στην 'Αμερική και τό ύνομά του
είχε γίνει διάσημο. 'Ο Τόφαλος !... λέγανε όλοι, όπως
αργότερα και ό Τζίμ Λόντος

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ναι, ό Τζίμ Λόντος μέ τό αεροπλανικό κέλλο...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Παράλληλα όμως με την ξιφασκία, είχε αρχίσει να αναπτύσσεται στους νέους και η αγάπη προς το ποδόσφαιρο.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αυτό είναι αλήθεια ενδιαφέρον. Ποιός εισήγαγε πρώτος το ποδόσφαιρο στην Ελλάδα;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Θα σου φανῆ παράξενο ἂν σου πᾶ ὅτι πάλι ὁ Ἰωάννης Θωμανός.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μάλιστα. Τώρα θυμῶμαι ὅτι καὶ μοῦ ἔχεις ξαναπεί γι' αὐτό. Ὁ Θωμανός δὲν ἤρκειτο μόνο στὰ γυμναστικά παραγγέλματα καὶ τίς ἀσκήσεις, μὰ στὸ τέλος τοῦ μαθήματος, ἔκανε στὰ παιδιὰ καὶ γυμναστικά παιχνίδια. Μείραζε τοὺς μαθητὲς του σὲ δύο ὀμάδες, ἔβαζε στὴν μέση ἕνα φούτ μπάλ καὶ τοὺς ἔφηνε νὰ τὸ κλωτσᾶνε ... Χωρὶς ποδοσφαιρικοὺς κανόνες...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σιγὰ σιγὰ παρακολουθοῦσε τὰ παιδιὰ καὶ ἔξεχώριζε ποιά εἶχανε μεγαλύτερη ἱκανότητα καὶ εἴτσι ἐδιάλεγε εἴκοσι δύο παιδιὰ καὶ ἔκανε δύο ἀντίπαλες ὀμάδες ἀπὸ ἕνδεκα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ὅπως καὶ σήμερα.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. Ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ παιδιὰ, ξεκλήδησε ἕνας ἀληθινὸς ἄσσος τοῦ ποδοσφαίρου, ὁ Καλαφάτης πού ὅταν ἔγινε φοιτητὴς τῆς ἰατρικῆς, ἐδημιούργησε τὸν πρῶτο ποδοσφαιριστικὸ σύλλογο τῆς Ἀθήνας. Ὁ σύλλογος Καλαφάτη... πού εἶχε καὶ δικό του γήπεδο.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἀλήθεια; Δικό του γήπεδο;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὅχι ἰδιοκτησία του βέβαια, μὰ νοικιασμένο. Καὶ ξέρεις ποιοὶ ἦταν αὐτὸ τὸ γήπεδο Καλαφάτη; Ἐτὴν ὁδὸν Κατησίων ὅπου ὀφωνεταί σήμερα ἡ Ἐμπορικὴ Σχολὴ μὲ τὰ πολλὰ τῆς κίρια. Καὶ ἦταν τόσο γνωστὸ αὐτὸ τὸ γήπεδο στοὺς Ἀθηναίους, ὥστε ἐκεῖ ποντᾶ εἶχε στήσει τὸ τράμ... καὶ λέγανε ὅλοι: Στάσις Καλαφάτη.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Λοιπὸν αὐτὸς ὁ Καλαφάτης πρέπει νὰ τιμᾶται σήμερα σὰν πρωτοπόρος τοῦ ποδοσφαίρου στὴν Ἀθήνα.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Θά έπρεπε, μά δυστυχώς στην Έλλάδα δέν αναγνωρίζομε ποτέ τούς πρωτοπόρους. Πάντως νομίζω ότι αυτός ό Καλαφάτης, μ'όλο που έ χω χρόνια νά τόν δω, ζή να τοτε και είναι γιατρός...

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Όπως δήποτε, νομίζω ότι όπως έχω ακουστά, τό ποδόσφαιρο υπήρχε πάντα στην Άθήνα και πριν καθιερωθεί σαν έθλητική παιδιά, μέ κάποιο άλλο ένομα.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αυτό πάλι ποθ τό ξέρεις ; Πραγματικά, πριν γνωρίσουν οι έθνηαίοι τό φούτ μπάλ - ή λέξις ποδόσφαιρο δέν υπήρχε τότε, τά παιδιά στίς γειτονιές παίζανε κ λ ω τ σ ο σ κ ο υ φ ι.

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Δέν είναι ανάγκη νά μου εξηγήσης τήν λέξι γιατί τήν καταλαβαίνω. Παίρνανε ένα παλαιό ποθκα, ένα σκουφι, τό παραγεμίζανε μέ πίτουρα και αρχίζανε τίς κλωτσιές και όποιον πάσει ό Χάρος. Τό κλωτσοσκουφι πρέπει νά τιμθται και αυτό σαν ποδόρομος τοθ ποδοσφαίρου.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μιά και μιλήμε όμως για ποδόσφαιρο, ^{πρέπει} ~~πρέπει~~ νάναφέρωμε άλλον ένα, έναν εκπαιδευτή τόν ^{ήλίας} ~~Κωνσταντινίδη~~ Κωνσταντινίδη, που όταν έόρυσε τό ιδιωτικό του εκπαιδευτήριο στην Λεωφόρο Άλεξάνδρας είχε εγκαταστήσει στην αούλή του σχολείου και γυμναστικά σουνδικά θογανα και εΐχε μεγάλη έκταση ποδοσφαίρου και έλλη μία για τέννις.

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Ό ο ήλίας Κωνσταντινίδης ; Πότε έγινε αυτό ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νομίζω στα 1908, δηλαδή έδω και εξήντα τρία χρόνια... Μά για τά ποδοσφαιστικά έχομε νά ποθμε κι'έλλα Γιάννο μου και θά συνεχίσωμε τήν έλλη Κυριακή. Για τήν θρα και για νά τελειώσωμε ής μής θυμία κανένα εθουμο τραγοθδι ή Κλειώ...

ΚΑΘΙΣ ΔΕΝΑΡΑΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) 'Η Κουμπαροθλα